

BUNDELING VAN AANWEZIGE KENNIS EN DEZE IN ÉÉN LIJN VERTALEN NAAR DE PRAKTIJK IS NOG STEEDS DE GROOTSTE UITDAGING VAN HET **ACTIEPLAN AALTJESBEHEERSING**.

Aaltjesprobleem op de kaart gezet

akkerbouw

E24

HET Actieplan Aaltjesbeheersing is in 2005 gestart met als hoofddoelstelling de continuïteit van teelten te waarborgen door het aaltjesprobleem beter beheersbaar te maken. De eerste fase van vier jaar liep af in 2008. Inmiddels heeft de tweede fase, die tot eind 2012 loopt, groen licht gekregen. Het Productschap Akkerbouw (PA) stelt hiervoor €14 miljoen beschikbaar. Overleg met de vollegrondsgroentensector en de bollensector over medefinanciering loopt nog.

Volgens projectcoördinator Arjan Kuijstermans van het productschap heeft de eerste fase al veel kennis opgeleverd. Akkerbouwers zijn zich nu meer bewust van bestaande en potentiële aaltjesproblemen op het eigen bedrijf. Concreet levert het plan voor de teler veel hapklare informatie in de vorm van brochures en nieuwsbrieven. Zo'n 3.000 telers hebben de afgelopen vier jaar actief kennis vergaard en inzicht verkregen door deel te nemen aan bijeenkomsten of workshops

georganiseerd vanuit het actieplan.

Belang beheersing neemt toe

Het zwakke punt bij de aanpak van aaltjes was dat de kennis hierover niet gebundeld was. Daardoor was de informatie slecht beschikbaar voor de teler.

De noodzaak om aaltjes gericht aan te pakken groeide echter. Dat heeft meerdere oorzaken. De bouwplannen zijn geïntensiveerd. Er wordt steeds meer grond geruild, waardoor meer transport van uitgangsmateriaal over grotere afstanden plaatsvindt. Aaltjes kunnen zich zo sneller over een groter gebied verspreiden. Daarbij komt nog dat de bestrijding door grondontsmetting gelimiteerd is tot één keer in de vijf jaar.

Meerdere soorten aaltjes die door een regelmatige grondontsmetting geen kans kregen zich tot schadelijke niveaus te vermeerderen, veroorzaken in toenemende mate schade. Inzet van verkeerde groenbemesters en langere groeiseizoenen door hogere temperaturen verster-

FOTO: JAN WILLEM SCHOUTEN

BELANGRIJKSTE **AFGERONDE PROJECTEN** EN AAN TELERS VERSTREKTE INFORMATIE ZIJN BEKEND.

Resultaten eerste fase

De resultaten van de eerste fase van het Actieplan Aaltjesbeheersing zijn:

- monitoren nulsituatie. Dit project geeft inzicht in de landelijke en regionale aaltjessituatie;
- literatuuronderzoek naar waardplantrelaties. Er is een overzicht opgesteld van de beschikbare kennis over waardplantrelaties en de witte vlekken hierin;
- onderzoek in aardappelen naar de gevoeligheid voor ta-

baksratelvirus dat door *Tri-chodorus primitivus* wordt overgebracht;

- inventarisatie van aaltjesbestrijdingsmethoden. Hier toe is een lijst samengesteld van de beschikbare bestrijdingsmethoden, de kennis daarover en de witte vlekken daarin. Aan de hand hiervan is een prioriteitenlijst voor onderzoek opgesteld;
- einddatum voor aardappel als vanggewas als officiële bestrijdingsmaatregel tegen

aardappelmoetheid is verschoven naar de langste dag.

Aaltjeswijzer

Het deelproject Aaltjeswijzer heeft als doel telers praktische kennis te bieden. Het project is nog niet afgerond, maar heeft al wel concrete resultaten opgeleverd:

- aaltjeswaardplantschema, is tweemaal uitgebracht met laatste onderzoekgegevens;
- folder 'Slechte plek? Toch een aaltje?', informatie over het herkennen van symptomen van aaltjes, aaltjesschade en aaltjes in het veld.
- zakboekje *Aaltjeswijzer* met daarin per aaltjessoort een

beschrijving hoe de teler aaltjes kan herkennen, bouwplaninformatie en tips voor de aaltjesbeheersing;

- folderserie Rode Lampen over de tien schadelijkste aaltjes. De folders worden meegestuurd met bemonsteringsuitslagen als te hoge besmettingsniveaus zijn gevonden op een perceel. De folders bevatten achtergrondinformatie over de gevonden aaltjes en adviezen voor de teler hoe de schade te beperken;
- gruwelroutes, telers en intermediairs worden langs percelen met aaltjesschade geleid om symptomen en gevolgen te leren herkennen.

Een van de producten van het Actieplan Aaltjesbeheersing is de Aaltjeswijzer in zakformaat. De teler kan dit boekje eenvoudig meenemen in het veld.

E25

Een selectie uit de folders die in het kader van het Actieplan Aaltjesbeheersing gemaakt zijn. In deze vorm is veel kennis in een handzaam formaat beschikbaar voor akkerbouwers.

ken deze effecten nog eens.

Initiatief uit de sector

Om de toenemende aaltjesdruk adequaat aan te pakken namen het Productschap Akkerbouw en LTO het initiatief tot het Actieplan Aaltjesbeheersing. Het plan omvat verschillende thema's, zoals preventie, monitoring, beheersing, bestrijding en kennisoverdracht.

Aan preventie, het voorkomen van verspreiding van aaltjes tussen en binnen percelen, is in de eerste fase minder gedaan dan gepland. In de tweede fase wordt via kennisoverdracht de kans op besmettingen en de mogelijkheden deze te voorkomen nog meer onder de aandacht van telers gebracht. Blijkt dat er hiaten in de bestaande kennis van telers zijn, dan wordt er een onderzoek gestart.

Onder het hoofdstuk monitoring vallen de bemonsterings- en detectiemethoden.

Bij de bemonstering op vrijlevende alen blijken er nogal wat verschillen te bestaan tussen de methoden die de laboratoria hanteren. Uitslagen zijn daarom minder goed te vergelijken en adviezen die hieruit voortvloeien kunnen uiteenlopen. Voor de teler geldt alleen het eindresultaat. Hij wil weten welke aaltjes er in zijn perceel zitten en welke maatregelen hij moet nemen. De uitslagen van de laboratoria moeten daarom hetzelfde zijn, ongeacht welk laboratorium het uitvoert. Het actieplan werkt met de laboratoria aan een grotere uniformiteit. Gezien de complexiteit en diversiteit van de onderzoeksmethoden moet er nog veel gebeuren om op één lijn te komen.

Beheersing en bestrijding liggen heel dicht bij elkaar. Kennis over schadedrempels is voor de teler van groot belang. Een inventarisatie wees uit dat er bij telers met name bij vrijlevende alen nog

veel onzekerheid heerst over de hoogte van de schadedrempels. Het vaststellen van schadedrempels voor de verschillende alen, in verschillende gewassen en onder verschillende omstandigheden loopt dan ook als een rode draad door de literatuur- en praktijkonderzoeken.

Kennisoverdracht is een van de speerpunten van het actieplan. Via het deelproject Aaltjeswijzer (zie kader) is bestaande en nieuwe kennis beschikbaar voor de teler: direct door brochures en nieuwsbrieven en indirect via training van intermediairs en workshops voor studiegroepen.

Projectcoördinator Kuijstermans heeft niet de illusie dat het aaltjesprobleem opgelost is na de verlenging van het project met vier jaar. „Voorlopig zijn er meer knelpunten dan dat er geld is.”

Luuk Meijering